

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОРЕНДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Досліджено нормативно-правову базу, що регулює орендні відносини в Україні, за хронологією прийняття основних нормативних актів, на основі чого проведено критичний аналіз та надано пропозиції з удосконалення законодавчого регулювання в цій частині

Постановка проблеми. Ефективність управління орендними операціями значною мірою залежить від достовірності, оперативності та обґрунтованості інформації про стан орендних відносин на підприємстві. Основним джерелом цієї інформації виступає система бухгалтерського обліку, завдяки якій здійснюється процес її виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі внутрішнім і зовнішнім користувачам. При цьому система бухгалтерського обліку базується на чіткому дотриманні положень чинних нормативних актів, які регулюють орендні операції в Україні.

Тому необхідно провести аналіз нормативно-правових актів, що регулюють орендну діяльність в Україні та визначити основні проблеми та перспективи її розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні аспекти розвитку оренди досліджені у працях А.Г. Загороднього, Н.Є. Селюченко, Н.М. Малюги, М.І. Бондаря, Т.А. Бондар, О.П. Гаценко, О.В. Годованця, Б.А. Засадного, М.М. Зюкова, С.М. Лайчук, Л.О. Леонової, Ю.М. Осадчої, А.В. Янчевої.

Окремі питання правового регулювання відносин, що виникають у сфері оренди державного майна, досліджувалися в роботах О.П. Віхрова, О.М. Клименко, О.О. Кравчук, М.В. Мороза, В.В. Мусієнка, Ю.О. Серебрякової та інших учених.

Метою дослідження є аналіз нормативно-правових актів, що регулюють орендну діяльність в Україні для удосконалення чинного законодавства в цій частині.

Викладення основного матеріалу. У вітчизняному законодавстві оренді приділено достатньо уваги. В результаті пошуку в базах законодавчих актів визначено значний обсяг законодавчих актів щодо регулювання орендних відносин.

Таблиця 1. Визначення поняття "оренда" в чинних вітчизняних нормативних актах

Нормативний акт	Сутність поняття "оренда"
Цивільний кодекс України (ст. 759)	За договором найму (оренди) наймодавець передає або зобов'язується передати наймачеві майно у користування за плату на певний строк [14]
Господарський кодекс України (стаття 283)	За договором оренди одна сторона (орендодавець) передає другій стороні (орендареві) за плату на певний строк у користування майно для здійснення господарської діяльності [1]
Податковий кодекс України (ст. 14.1.97)	Лізингова (орендна) операція – господарська операція (крім операцій з фрахтування (чартеру) морських суден та інших транспортних засобів) фізичної чи юридичної особи (орендодавця), що передбачає надання основних фондів або землі у користування іншим фізичним чи юридичним особам (орендарям) за орендну плату на визначений строк [11]
Закон України "Про оренду державного та комунального майна" (ст. 2)	Орендою є засноване на договорі строкове платне користування майном, необхідним орендареві для здійснення підприємницької та іншої діяльності [3]
Закон України "Про оренду землі" (ст. 3)	Оренда землі – це засноване на договорі строкове платне володіння і користування земельною ділянкою, необхідною орендареві для проведення підприємницької та інших видів діяльності [4]
Закон України "Про авторське право і суміжні права" (ст. 1)	Здавання у майновий найм – передача права користування і (або) володіння оригіналом чи примірником твору, фонограми, відеограми на певний строк з метою одержання прямої чи опосередкованої комерційної вигоди [2]
П(С)БО 14 "Оренда"	Оренда – угода, за якою орендар набуває права користування необоротним активом за плату протягом погодженого з орендодавцем строку [9]
МСФЗ 17 "Оренда"	Оренда – це угода, згідно з якою орендодавець передає орендареві в обмін на платіж або ряд платежів право користування активом протягом погодженого періоду часу [6]
Порядок надання дозволу щодо передачі в оренду державного майна	Оренда – засноване на договорі строкове платне користування майном, що передається орендареві для здійснення виробничої, підприємницької та іншої діяльності [8]

Парадоксальним є те, що законодавчі акти вищих рівнів правового регулювання (Цивільний та Господарський кодекси України), в тому числі і орендних відносин, взагалі не містять визначення оренди, дане поняття вживається як загальнозрозуміле. У зв'язку з цим, без посилань на кодекси, в інших нормативних документах виникають розбіжності, а, як відомо, недостатня урегульованість будь-яких відносин породжує суперечності, що нерідко призводить до звернень в судові органи для врегулювання таких спорів¹.

¹ За даними єдиного державного реєстру судових рішень України – www.reyestr.court.gov.ua

Основними нормативно-правовими актами, що регулюють порядок здійснення орендних операцій, та відносини між суб'єктами оренди, є: Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України "Про оренду державного та комунального майна". Також вплив мають такі нормативні документи, як: Закон України "Про оренду землі", Постанова Кабінету Міністрів України "Про Методику розрахунку орендної плати за державне майно та пропорції її розподілу", Наказ Мінпрополітики України "Про затвердження Порядку надання Мінпрополітики України дозволу (погодження) щодо передачі в оренду державного майна (крім цілісних майнових комплексів підприємств)". Питання оренди земельних та водних об'єктів регулюють Земельний кодекс України та Водний кодекс України відповідно. Опосередковане відношення до питань оренди має Закон України "Про самоврядування в Україні". Порядок відображення в бухгалтерському обліку регламентують П(С)БО 14 "Оренда" та МСФЗ (IAS)17 "Оренда" ("Leases").

Та наявність багатьох норм, на жаль, не дає ясності.

Не зважаючи на значну кількість нормативно-правових актів з питань оренди, все ж таки існує коло недостатньо чітко врегульованих питань. Так, в нормативній літературі є випадки, коли законодавці отожднюють поняття "лізинг" та "оренда", тоді як Господарський кодекс України чітко розмежував ці поняття. А в новому Податковому кодексі України від 02.12.2010 р. №2755-VI [11] дані визначення окремо не виділяються. Тобто, юридичні колізії виникають уже навіть при визначенні понять.

Представлені дані в таблиці 1 наочно демонструють суперечливий характер чинної нормативно-правової бази в частині визначення сутності поняття "оренда".

Дослідження нормативного забезпечення орендних відносин вважаємо за доцільне провести у хронологічному порядку їх прийняття, що, в свою чергу, дозволить проаналізувати процес розвитку орендного законодавства.

Першим нормативним актом, що був покликаний урегулювати відносини з приводу оренди майна є Закон України "Про оренду державного та комунального майна" від 10.04.1992 р. № 2269-XII. Із назви зрозуміло, що закон стосується, насамперед, відносин оренди державного, колективного майна. Це зумовлено тим, що у той час переважала державна та комунальна власність, тому оренда зазвичай і передбачала найм даного виду майна.

В даний же час ситуація змінилася – орендні відносини набули широкого розмаху між приватними суб'єктами господарювання, а оренда державного майна, як правило, зумовлена занепадом державних підприємств та відносно невисокими розцінками, які приваблюють орендарів.

Трансформаційні зміни в економіці України на початку 90-х обумовлювали необхідність прийняття закону, який би врегулював орендні відносини вже крім державних та комунальних підприємств, і представників бізнесу. Проте законодавчі інститути обрали інший шлях – згідно зі ст. 626 Цивільного кодексу України [14] врегулювання приватних відносин покладено на самих же суб'єктів через укладання договорів. Таким чином, договір відіграє роль локального нормативного документу, джерелом виникнення прав та зобов'язань суб'єктів господарювання – сторін угоди. А у випадку невиконання однією зі сторін договірних зобов'язань інша сторона має право звернутися до суду за захистом порушеного права, згідно зі ст. 4 Цивільно-процесуального кодексу України [15].

Отже, вперше поняття "оренда" українським законодавством було визначено в Законі України "Про оренду державного та комунального майна". Згідно з даним нормативним актом оренда – це засноване на договорі строкове платне користування майном, необхідним орендареві для здійснення підприємницької та іншої діяльності [3]. Таким чином, було визначено фундаментальні особливості поняття "оренда": договірний характер, строковість, платність, передача прав користування.

Даний закон покликаний був врегулювати організаційні відносини, пов'язані з передачею в оренду державного та комунального майна, майнові відносини між орендодавцями та орендарями щодо господарського використання державного майна, а ще оренди приватного майна, якщо при цьому у ролі орендаря виступає державний інститут. Також передбачено, що оренда майна іншими форм власності може регулюватися положеннями цього закону, якщо інше не передбачено законодавством та договором оренди.

Кожен параграф Закону України "Про оренду державного та комунального майна" присвячений відповідним умовам оренди. Тому і не дивно, що зазвичай пункти договору оренди виділяються у відповідності до параграфів даного закону.

Як зазначає С.М. Лайчук [5, С. 203-204], не узгодженими є положення даного закону і Господарського кодексу, в частині визначення орендодавців різних видів державного майна і можливості викупу орендованого майна. Крім того, норми закону через відсутність достатньої конкретизації містять обмеження відносно об'єктів оренди. Це також стосується рівня орендної плати за цілісні майнові комплекси та їх структурні підрозділи.

Приведення у відповідність до вимог Цивільного кодексу і Закону України "Про оренду державного та комунального майна" від 10 квітня 1992 року N 2269-XII (зі змінами від 19.02.2009 р.) потребують типові договори, в частині відносно нових суттєвих умов договору і державної реєстрації договорів оренди приміщень [5, с. 203-204].

Наступним прийнятим нормативним актом регулювання орендних відносин є Водний кодекс України від 06.06.1995 р. №213/95-ВР.

Даний кодекс регулює вузьке коло орендних питань, а саме оренду водних об'єктів. Даній тематиці присвячена ст. 51 кодексу "Користування водними об'єктами (їх частинами) на умовах оренди". Особливими є два моменти: визначення цільового використання орендованих водних об'єктів та заборона проведення орендарями суборенди. Отже, даним кодексом визначено такі можливі цілі оренди водних об'єктів, місцевого значення та ставки, що знаходяться в басейнах річок загальнодержавного значення: риборозведення, виробництво сільськогосподарської і промислової продукції, а також у лікувальних і оздоровчих цілях.

Наступним у переліку нормативних актів у сфері орендних відносин, потрібно зазначити Постанову Кабінету Міністрів України від 04.10.1995 р. № 786 "Про

Методику розрахунку орендної плати за державне майно та пропорції її розподілу", роз'яснення і рекомендації до якої було розроблено і затверджено Фондом державного майна України від 22.08.2000 р. № 1765.

Згідно з п. 2 даної Методики розмір орендної плати встановлюється договором оренди між орендодавцем та орендарем. В даній Методичі містяться формули розрахунків орендної плати для різних випадків (оренди цілісних майнових комплексів, оренди нерухомого майна, нежитлового приміщення тощо); передбачено пільгові ставки для суб'єктів малого підприємництва; визначено терміни розрахунку орендних платежів. Орендна ставка розраховується на місячний термін. У випадку, коли термін оренди менший чи більший за одну добу або за один місяць, то на основі розміру місячної орендної плати розраховується добова, а в разі необхідності – на основі розміру добової орендної плати розраховується погодинна орендна плата.

Наступною датою, що принесла новизну в орендне законодавство є 21.05.1997 р. – дата прийняття Закону України "Про самоврядування в Україні" № 280/97-ВР. Відповідно до даного закону виконавчим органам сільських, селищних, міських рад делегували такі повноваження:

– за ст. 33 – реєстрацію договорів на оренду землі, видачу документів, що посвідчують право власності і право користування землею;

– за ст. 38 – здійснення в установленому порядку державної реєстрації положень про організації орендарів;

– за ст. 43 – вирішення за дорученням обласних та районних рад питань про передачу в оренду об'єктів комунальної власності;

– за ст. 60 – органи місцевого самоврядування від імені та в інтересах територіальних громад можуть передавати об'єкти права комунальної власності у оренду, визначати в угодах та договорах умови використання та фінансування об'єктів, що приватизуються та передаються в користування і оренду.

В силу розвитку та специфіки оренди землі, більшість спеціальних орендних нормативних актів не стосуються даної тематики, тому вкрай важливо було врегулювати дане питання окремим положенням, що найбільш повно визначить усі можливі питання даної проблеми.

Тому й логічно, що наступним кроком врегулювання орендних відносин стало прийняття Закону України "Про оренду землі" 6 жовтня 1998 року N 161-XIV.

Такий об'єкт, як земля, є досить специфічним, що обумовлюється зокрема заборонаю нарахування амортизації на даний об'єкт необоротних активів.

Згідно зі ст. 1 вищезазначеного Закону [4] було визначено оренду землі як засноване на договорі строкове платне володіння і користування земельною ділянкою, необхідною орендареві для проведення підприємницької та інших видів діяльності. Ст. 2 визначено, що відносини, пов'язані з орендою землі, регулюються Земельним кодексом України, Цивільним кодексом України, цим же законом, та іншими законами України, а також договором оренди землі.

Не зважаючи на те, що поза увагою залишились обмеження щодо суб'єктів в ролі орендодавців та орендарів, за даним нормативним актом розкрито вимоги щодо: договору оренди; орендної плати за землю; прав та обов'язків орендодавців та орендарів, захист їх прав; умов зміни, припинення та поновлення договору оренди; відповідальності сторін за невиконання зобов'язань, розгляд їх спорів. Отже, даний закон містить загальним обсягом 9 розділів, що стосуються всіх істотних умов оренди земельних ділянок.

Варто згадати і про документ, що генерує методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про оренду необоротних активів та її розкриття у фінансовій звітності – П(С)БО 14 "Оренда" від 10.08.2000 р. (чинний зі змінами від 08.07.2008 р.), що застосовується підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами всіх форм власності, крім бюджетних установ.

П(С)БО 14 "Оренда" не розповсюджується на такі операції:

- орендні угоди, пов'язані з розвідкою та використанням природних ресурсів (за винятком оренди землі);
 - угоди щодо використання авторських та суміжних прав;
 - угоди щодо оренди цілісних майнових комплексів.
- Структуру даного П(С)БО зображено на рис. 1.

2001 р. в орендному законодавстві ознаменувався прийняттям низки нормативно-правових актів: Закону України "Про авторське право і суміжні права" від 11.07.2001 р. №2627-III; Порядок застосування податкової застави органами державної податкової служби, затверджений наказом ДПАУ від 28.08.2001 р. № 338 та Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. №2768-III (чинний зі змінами від 08.04.2012 р.).

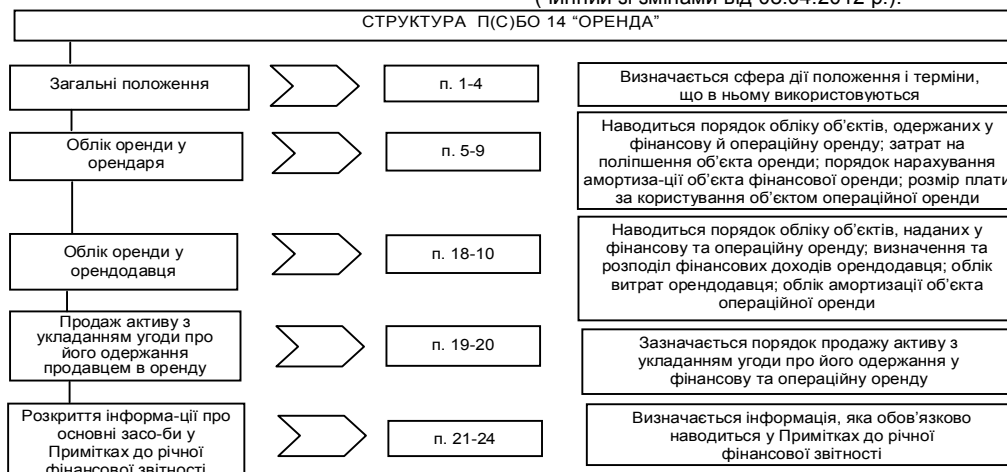

Рис. 1. Структура П(С)БО 14 "Оренда"

Перший нормативний акт з вищевказаних має опосередкований вплив щодо орендної діяльності, регулюючи дане питання лише у розрізі своєї тематики.

Таким чином Закон України "Про авторське право і суміжні права" визначає можливість здавання у майновий найм (тобто передачу в оренду) права користування і (або) володіння оригіналом чи примірником твору, фонограми, відеограми на певний строк з метою одержання прямої чи опосередкованої комерційної вигоди [2].

Порядок застосування податкової застави органами державної податкової служби, затверджений наказом ДПАУ від 28.08.2001 р. № 338 [12] втратив чинність від 21.01.2011 р., в процесі реформування податкового законодавства, результатом чого послужило прийняття нового Податкового кодексу України [11].

В Земельному кодексі України питанню оренди землі приділено певну увагу, зокрема, виділено статті, що регулюють безпосередньо орендні відносини:

– ст. 93 "Право оренди земельної ділянки" визначає такі особливі моменти: строк оренди землі не може перевищувати 50 років, а право оренди земельної ділянки може вноситися до статутного капіталу власником земельної ділянки;

– ст. 124 визначає загальний порядок передачі земельних ділянок в оренду.

Згідно з кодексом, якщо земельна ділянка перебуває у власності громадян і юридичних осіб, то це здійснюється за договором оренди між власником земельної ділянки і орендарем. Передача в оренду земельних ділянок, що перебувають у державній або комунальній власності, здійснюється на підставі рішення відповідного органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування.

16.01.2003 р. Верховна Рада України затвердила Господарський та Цивільний кодекси України.

Цивільний кодекс України містить главу 58 "найм(оренда)", в якій визначено загальні положення оренди, зокрема договору оренди (предмет договору, орендна плата, строк дії, правові наслідки недотримання сторонами умов договору, порядок розірвання договору та ін.). Окрему главу виділено для регулювання оренди житла – глава 59 "найм (оренда) житла".

Господарський кодекс України регламентує оренду майна у сфері господарювання – ст. 283. Наступна ст. 284 визначає умови договору оренди. Основні права та обов'язки сторін оренди встановлені ст. 285. Згідно зі ст. 286 [1] визначену орендну плату – це фіксований платіж, який орендар сплачує орендодавцю незалежно від наслідків своєї господарської діяльності. Для

врегулювання оренди державного та комунального майна виділені ст. 287 та 288. Знайшли своє відображення і умови викупу (приватизації) об'єкта оренди (ст. 289), і умови припинення договору оренди (ст. 291). При цьому

Як було вказано вище, Господарський та Цивільний кодекси України є неідеальними, з точки зору регулювання орендних операцій в частині відсутності визначення поняття "оренда". Крім цього, норми ст. 284, ст. 289 Господарського кодексу та ст. 776, ст. 778 Цивільного кодексу України не поширюються на оренду державного майна, бо вони не є спеціальними нормами регулювання оренди державного майна і не відповідають нормам Закону України "Про оренду державного та комунального майна".

Далі, при розгляді нормативного забезпечення орендних відносин, необхідно вказати на Наказ Міністерства юстиції від 28.07.2010 р. № 1692/5, що вніс зміни до Тимчасового положення про порядок державної реєстрації прав власності на нерухоме майно, за яким договори оренди підлягають реєстрації в БТІ (бюро технічної інвентаризації) [7].

Договори оренди можна і не реєструвати, адже прямої відповідальності при цьому не встановлено, проте погоджуємося з думкою М. Підлужного [10], що в такому разі виникають певні ризики.

По-перше, незареєстрований договір можна визнати недійсним, адже, як правило, в договорі зазначають, що право користування майном виникає після реєстрації договору.

По-друге, податкові органи можуть вважати, що право користування майном, за незареєстрованим договором не виникло (посилаючись на чинне законодавство [10]), а отже, орендар не має права на визнання витрат, пов'язаних із орендою даного майна.

Наступна відправна дата введення в дію нового нормативного документу з регулювання орендних операцій в Україні – 25.04.2008 р. – видача Наказу Мінпрополітики України № 255 "Про затвердження Порядку надання Мінпромполітики України дозволу (погодження) щодо передачі в оренду державного майна (крім цілісних майнових комплексів підприємств)" [8].

Цей Порядок визначає механізм та способи передачі об'єкта оренди суб'єктами господарювання в оренду фізичним і юридичним особам України, зокрема визначає порядок прийняття такого рішення.

В процесі реформування податкового законодавства було прийнято новий Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. (наразі зі змінами від 01.04.2012 р.) [11], який не оминув і питань орендних відносин.

Відповідно до п. 14.1.97 Податкового кодексу [11] лізингова (орендна) операція – господарська операція (крім операцій з фрахтування (чартеру) морських суден та інших транспортних засобів) фізичної чи юридичної особи (орендодавця), що передбачає надання основних фондів у користування іншим фізичним чи юридичним особам (орендарям) за плату та на визначений строк.

Незрозумілим і необґрунтованим є те, чому в даному кодексі поняття “оренда” та “лізинг” ототожнюються, не зважаючи на загальновідомі відмінні ознаки, притаманні орендним та лізинговим операціям.

Як це було встановлено й старим податковим законодавством, Податковий кодекс України пропонує можливість здійснювати лізингові (орендні) операції у вигляді оперативного лізингу (оренди), фінансового лізингу (оренди), зворотного лізингу (оренди), оренди житла з викупом, оренди земельних ділянок та оренди будівель, в тому числі житлових приміщень.

Податковий кодекс визначає порядок та склад доходів (ст. 135. та ст. 137) та витрат (ст. 138), пов'язаних з орендними операціями, а також порядок й умови оподаткування суб'єктів орендних відносин, операцій, які відносяться до операцій особливого виду (ст. 153).

Згідно зі ст. 153, передача майна в оперативну оренду не змінює податкових зобов'язань орендодавця та орендаря. Тому згідно зі ст. 196 кодексу операції з передачі майна у оренду (крім фінансової оренди) не є об'єктом оподаткування.

При передачі майна у фінансову оренду для цілей оподаткування така передача прирівнюється до продажу майна в момент такої передачі. При нарахуванні лізингового платежу орендодавець збільшує доходи, а орендар збільшує витрати на таку частину лізингового платежу, яка дорівнює сумі процентів або комісії, нарахованих на вартість об'єкта фінансового лізингу.

Також передбачена стаття про орендну плату – ст. 288, за якою розмір та умови внесення орендної плати встановлюються у договорі оренди між орендодавцем (власником) і орендарем.

Хотілося б додати, що не припустимим є вживання понять “оренди” та “лізингу” як синонімів, зважаючи на існування суттєвих відмінностей між орендою і лізингом. Тому відповідні статті Податкового кодексу України мають бути належним чином відкориговані.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На сьогодні в Україні нараховується більше п'ятдесяти нормативно-правових актів, нормативно-методичних положень та порядків, що регламентують або рекомендують питання оренди як державного й комунального майна, так і приватного, вимоги до змісту договорів оренди, методику визначення орендної плати, методику оцінки орендованого майна перед укладенням договору оренди і під час приватизації. Водночас залишається коло проблем з недостатнім забезпеченням правового регулювання: 1) повернення орендованого майна орендодавцю; 2) порядок та необхідність відображення витрат на поліпшення орендованого майна; 3) закріплення відповідальності за неукладання та неналежне укладання договорів оренди тощо.

Попри нормативне ототожнення в низці нормативних актів понять лізингу та оренди, ці процедури відрізняються за юридичними та економічними наслідками та потребують обґрунтованого розмежування в законодавчому полі.

Список використаної літератури:

1. Господарський кодекс України зі змінами від 19.01.2012 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Закон України “Про авторське право і суміжні права” зі змінами від 09.05.2011 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2627-14>
3. Закон України “Про оренду державного та комунального майна” від 10 квітня 1992 року № 2269-XII (зі змінами від 19.02.2009 р.) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2269-12>
4. Закон України “Про оренду землі” від 6 жовтня 1998 року № 161-XIV (зі змінами від 07.07.2011 р.) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/ano/161-14>
5. Лайчук С.М. Лізингові операції в Україні: бухгалтерський, податковий та правовий аспекти / С.М. Лайчук, К.В. Романчук // Міжнародний збірник наукових праць. – 2008. – № 2(11). – С. 203-213.
6. МСФЗ (IAS) 17 “Оренда” / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dipifir.info/lib_files/standards/ukr/standards_010109/IAS_17.pdf
7. Наказ Міністерства юстиції від 28.07.2010 р. № 1692/5 про внесення змін до Тимчасового положення про порядок державної реєстрації прав власності на нерухоме майно, за яким договори оренди підлягають реєстрації в БТІ (бюро технічної інвентаризації).
8. Наказ Мінпромполітики України “Про затвердження Порядку надання Мінпромполітики України дозволу (погодження) щодо передачі в оренду державного майна (крім цілісних майнових комплексів підприємств)” від 25.04.2008 р. № 255. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.8190.9>
9. П(С)БО 14 “Оренда” / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO14.aspx>
10. Підлужний М. “3 першого жовтня 2010 року договори оренди підлягають реєстрації в БТІ” / М. Підлужний. – Податкове планування. – 2010. – № 11 (121) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nalogovnet.com/uk/perspektivy/1056-s-pervogo-oktyabrya-2010-dogovory-arendy-podlezhat.html>
11. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI зі змінами від 01.04.2012 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17?page?text=%EE%F0%E5%ED%E4%E0>
12. Порядок застосування податкової застави органами державної податкової служби, затверджений наказом ДПАУ від 28.08.2001 р. № 338.
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 04.10.1995 р. № 786 “Про Методику розрахунку орендної плати за державне майно та пропорції її розподілу”, затверджена Фондом державного майна України від 22.08.2000 р. № 1765.
14. Цивільний кодекс України зі змінами від 13.02.2012 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
15. Цивільний процесуальний кодекс України зі змінами від 13.03.2012 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>

КИРИК Тетяна Вавилівна – здобувач Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси:

– проблеми бухгалтерського обліку та контролю операцій з оренди комунального та державного майна.